

UPOREDNO - PRAVNI PREGLED OSNOVNIH NAČELA O POLOŽAJU TUŽILAŠTVA

1. Ustav Republike Srbije
2. Nacionalna strategija za reformu pravosuđa Republike Srbije
 1. Smernice o ulozi tužilaca usvojene od strane 8. Kongresa Ujedinjenih nacija o prevenciji zločina i o tretmanu prestupnika, Havana, Kuba, od 27. avgusta do 7. septembra 1990. godine
 2. Preporuka Rec (2000) 19 Saveta ministara državama članicama o ulozi javnog tužilaštva u krivično-pravnom sistemu

Beograd, 21. februar 2007. godine

ABA CEELI je finansirana od strane Agencije S.A.D. za međunarodni razvoj (USAID)

U nameri da doprinese procesu pravne reforme u Srbiji pružanjem tehničke pravne pomoći Radnoj grupi za utvrđivanje osnovnih načela za izradu sistemskih zakona za regulisanje pravosuđa, a u saradnji sa Misijom OEBS-a u Srbiji i Sekretarijatom za implementaciju strategije reforme pravosuđa (Sekretarijat), ABA-CEELI je pripremila ovaj Uporedno-pravni pregled osnovnih načela o položaju tužilaštva, na osnovu odredaba koje se nalaze u sledećim dokumentima:

- Ustav Republike Srbije (proglašen 8. novembra 2006. godine)
- Nacionalna strategija za reformu pravosuđa Republike Srbije (iz aprila 2006. godine)
- Smernice o ulozi tužilaca usvojene od strane 8. Kongresa Ujedinjenih nacija o prevenciji zločina i o tretmanu prestupnika, Havana, Kuba, od 27. avgusta do 7. septembra 1990. godine, i
- Preporuka Rec (2000) 19 Saveta ministara državama članicama o ulozi javnog tužilaštva u krivično-pravnom sistemu.

Odredbe navedenih dokumenata sistematizovane su na sledeći način:	strana
1. Dužnosti javnih tužilaca - uloga u krivičnom postupku	3
2. Kvalifikacije, izbor i obuka	5
3. Status i uslovi službe - mere kojima se obezbeđuje da javni tužioci mogu da vrše svoje dužnosti	7
4. Disciplinska odgovornost, suspenzija, i razrešenje	9
5. Standardi ponašanja	11
6. Sloboda izražavanja, uverenja, udruživanja i okupljanja	13
7. Odnos između javnih tužilaca i izvršne i zakonodavne vlasti	15
8. Uređenje (organizacija) tužilaštva	18

ABA-CEELI napominje da je navedena sistematizacija uslovna, te da će u narednom periodu prilagoditi ovaj uporedno-pravni pregled komentarima, sugestijama i potrebama Radne grupe, u koordinaciji sa Misijom OEBS-a i Sekretarijatom.

1.	<p style="text-align: center;">DUŽNOSTI JAVNIH TUŽILACA - ULOGA U KRIVIČNOM POSTUPKU</p>
<p style="text-align: center;"><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Položaj i nadležnost</p> <p style="text-align: center;">Član 156.</p> <p>Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Javno tužilaštvo vrši svoju funkciju na osnovu Ustava, zakona, potvrđenog međunarodnog ugovora i propisa donetog na osnovu zakona.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Реформа правосудног система пружа прилику за унапређење самосталности, одговорности и делотворности тужилаца који, како прописује закон, раде у тесној сарадњи са запосленима у правосуђу и Министарством унутрашњих послова.</p> <p>Поред класичне тужилачке функције гоњења извршилаца кривичних и других законом одређених кажњивих дела, новим уставним и законским оквиром се мења надлежност тужилаштва јасним дефинисањем улоге у заштити уставности и законности.</p> <p>Природа и степен овлашћења јавних тужилаца, утврђених законом, јесу таква да без сметње гоне све починиоце кривичних дела, укључујући и државне функцинере, за дела која почине у вршењу своје функције, а нарочито дела корупције и злоупотребе положаја.</p> <p>... Знатним ограничавањем улоге истражног судије тужиоцима ће се омогућити да имају најзначајнију улогу у истражном поступку. Ова улога, која подразумева прикупљање доказа и кривично гоњење ће ступити на снагу усвајањем новог законског оквира.</p> <p>...</p> <p>Кривично гоњење за кривична дела која су прописана ратификованим међународним конвенцијама, и другим законом посебно прописаним случајевима, може бити предмет накнадног упутства Министарства правде, у име Владе Републике Србије. Процедура издавања овог упутства биће прецизно уређена законом, како би Влада вршила своја овлашћења на транспарентан начин.</p>
<p style="text-align: center;"><i>Smernice o ulozi tužilaca, 8. Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p style="text-align: center;"><u><i>Uloga u krivičnim postupcima</i></u></p> <p>10. ...</p> <p>11. Tužiocі će obavljati aktivnu ulogu u krivičnim postupcima, uključujući pokretanje postupka, i, kada je to odobreno zakonom, ili u skladu sa lokalnom praksom, u istraživanju zločina, nadgledanju zakonitosti ovih istraživanja, nadgledanju izvršenja sudskih odluka i sprovođenju drugih funkcija kojima se štiti javni interes.</p> <p>...</p> <p>14. Tužiocі neće inicirati niti nastaviti saslušanje, odnosno, učiniće svaki napor da se postupak obustavi, kada nezavisna istraga pokaže da su optužbe bile neosnovane.</p>

	<p>15. Tužilac mora obratiti potrebnu pažnju krivičnim delima počinjenim od strane zvaničnika, naročito u vezi sa korupcijom, zloupotrebom vlasti, teškim kršenjima ljudskih prava, i na druge zločine priznate međunarodnim pravom, kao i tamo gde je to dozvoljeno zakonom, lokalnom praksom, i istragom takvih prekršaja.</p> <p>16. Kada tužilac dođe u posed dokaza protiv osumnjičenog za koje se osnovano zna ili veruje da su prikupljeni primenom nezakonitih metoda, koje predstavljaju teško kršenje ljudskih prava osumnjičenog, naročito ako takvo ponašanje predstavlja mučenje ili svirep, okrutan ili ponižavajući tretman ili kaznu, kao i druga kršenja ljudskih prava, neće ih primeniti ni protiv koga, osim protiv lica koja su posegnula za takvim metodama, i u skladu s tim će obavestili Sud, kako bi se preduzele sve neophodne mere da se odgovorna lica privedu pravdi.</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u><i>Dužnosti javnog tužioca</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. "Javni tužilac" je državni organ koji u ime društva i u društvenom interesu obezbeđuje primenu zakona kada je za kršenje zakona propisana krivična sankcija, uzimajući u obzir i prava pojedinaca i neophodnu efikasnost krivično-pravnog sistema. 2. U svim krivično-pravnim sistemima javni tužioci: <ul style="list-style-type: none"> - Odlučuju da li da pokrenu ili nastave krivični postupak; - Vode krivični postupak pred sudom; - Mogu ulagati žalbu ili voditi žalbeni postupak koji se odnosi na sve ili pojedine sudske odluke. 3. U nekim krivično-pravnim sistemima javni tužioci takođe : <ul style="list-style-type: none"> - Sprovode nacionalnu politiku u odnosu na kriminal istovremeno je prilagođavajući, po potrebi, regionalnoj i lokalnoj situaciji; - Vode, upravljaju ili vrše nadzor nad istragama; - Obezbeđuju efikasnu pomoć žrtvama; - Odlučuju o alternativama u odnosu na krivični postupak; - Vrše nadzor nad izvršenjem odluka suda; - I drugo.

2.	KVALIFIKACIJE, IZBOR I OBUKA
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Republički javni tužilac Član 158.</p> <p>...</p> <p>Republičkog javnog tužioca, na predlog Vlade, po pribavljenom mišljenju nadležnog odbora Narodne skupštine, bira Narodna skupština. Republički javni tužilac bira se na period od šest godina i može biti ponovo biran.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Javni tužioci i zamenici javnih tužilaca Član 159.</p> <p>...</p> <p>Javnog tužioca bira Narodna skupština, na predlog Vlade. Mandat javnog tužioca traje šest godina i može biti ponovo biran.</p> <p>..</p> <p>Narodna skupština, na predlog Državnog veća tužilaca, bira za zamenika javnog tužioca lice koje se prvi put bira na ovu funkciju. Mandat zameniku javnog tužioca koji je prvi put izabran na funkciju traje tri godine. Državno veće tužilaca, u skladu sa zakonom, bira zamenike javnih tužilaca za trajno obavljanje funkcije, u istom ili drugom javnom tužilaštvu. Državno veće tužilaca odlučuje i o izboru zamenika javnih tužilaca koji su na stalnoj funkciji u drugo ili više javno tužilaštvo.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Републичког јавног тужиоца, тужиоца за ратне злочине и тужиоца за организовани криминал бира Скупштина, на шест година, уз могућност поновног избора, што се уређује законом. Влада Републике Србије предлаже кандидате за избор, по предходно прибављеном мишљењу Државног већа тужилаца. На исти начин бирају се и апелациони, виши и основни тужиоци.</p> <p>Државно веће тужилаца је законска категорија. Државно веће тужилаца обезбеђује функционалну самосталност тужилаштва. За период од три године заменике тужилаца бира Народна скупштина Србије на предлог Државног већа тужилаца. Након истека пробног периода Државно веће тужилаца одлучује о избору на доживотну функцију. Такође, Веће одлучује и о напредовању и одговорности, осим у делу који је законски у надлежности Републичког јавног тужиоца.</p> <p>Тужиоци добијају обуку за проширену улогу у прикупљању доказа и управљању предметима. (средњорочне реформе 2008-2009) Успоставља се додатна обука за тужиоце да би се унапредио кривични поступак. (дугорочне реформе 2010-2011)</p>

<p><i>Smernice o ulozi tužilaca, 8.Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p><u><i>Kvalifikacije, izbor i obuka</i></u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Osobe izabrane za tužioce moraju biti od integriteta i sposobnosti, sa odgovarajućom obukom i kvalifikacijama. 2. Države članice moraju obezbediti da: <ol style="list-style-type: none"> a. Kriterijumi za izbor sadrže mere zaštite protiv imenovanja koja se zasnivaju na pristrasnosti ili predrasudi, i koje isključuju bilo kakvu diskriminaciju protiv neke osobe zasnovanu na rasi, boji, polu, jeziku, religiji, političkom ili nekom drugom mišljenju, imovini, rođenju, ekonomskom ili drugom statusu. Neće se smatrati diskriminativnim kada se od kandidata za tužioca zahteva da bude državljanin date zemlje; <p>Tužioci imaju odgovarajuće obrazovanje i obuku, i moraju biti svesni težnji i etičkih obaveza koje nosi njihova funkcija, kao i ustavnih i zakonskih garancija prava osumnjičenih i žrtava, kao i ljudskih prava i osnovnih sloboda priznatih u nacionalnom i međunarodnom pravu.</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u><i>Mere kojima se obezbeđuje da javni tužioci mogu da vrše svoje dužnosti</i></u></p> <p>...</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Države treba da preduzmu mere kojima se obezbeđuje da: <ol style="list-style-type: none"> a. se zapošljavanje, ... javnih tužilaca vrši u skladu sa poštenim i nepristrasnim postupkom koji sadrži mere obezbeđenja protiv bilo kakvog pristupa kojim se favorizuje interes određenih grupa i kojim se isključuje diskriminacija po bilom kom osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno poreklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status. <p>...</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Usavršavanje je i obaveza i pravo svih javnih tužilaca, pre imenovanja kao i na trajnoj osnovi. Države stoga treba da preduzmu efikasne mere kojima se obezbeđuje odgovarajuća edukacija i usavršavanje javnih tužilaca, kako pre tako i nakon njihovog imenovanja. Javni tužioci treba posebno da budu upoznati sa: <ol style="list-style-type: none"> a. Principima i etičkim obavezama koje proističu iz njihove funkcije; b. Ustavnom i pravnom zaštitom osumnjičenih, žrtava i svedoka; c. Ljudskim pravima i slobodama propisanim Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, posebno pravima utvrđenim članovima 5 i 6 ove Konvencije; d. Principima i praksom organizacije rada, rukovođenja i kadrovskim pitanjima u kontekstu pravosuđa; e. Mehanizmima i materijalima koji doprinose doslednosti u njihovom radu. <p>Osim toga, države treba da preduzmu efikasne mere u cilju obezbeđenja usavršavanja po određenim pitanjima ili određenim sektorima, u svetlu trenutnih uslova, uzimajući u obzir određene vrste i razvoj kriminaliteta, kao i međunarodnu krivično-pravnu saradnju.</p>

3.	<p style="text-align: center;">STATUS I USLOVI SLUŽBE - MERE KOJIMA SE OBEZBEĐUJE DA JAVNI TUŽIOCI MOGU DA VRŠE SVOJE DUŽNOSTI</p>
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Položaj i nadležnost Član 156.</p> <p>Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.</p> <p>..</p> <p style="text-align: center;">Prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca Član 161.</p> <p>...</p> <p>Protiv odluke o prestanku funkcije javni tužilac i zamenik javnog tužioca mogu uložiti žalbu Ustavnom sudu. Izjavljena žalba isključuje pravo na podnošenje ustavne žalbe. Postupak, osnovi i razlozi za prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, uređuju se zakonom.</p> <p style="text-align: center;">Imunitet Član 162.</p> <p>Javni tužilac i zamenik javnog tužioca ne mogu biti pozvani na odgovornost za izraženo mišljenje u vršenju tužilačke funkcije, osim ako se radi o krivičnom delu kršenja zakona od strane javnog tužioca, odnosno zamenika javnog tužioca. Javni tužilac, odnosno zamenik javnog tužioca ne može biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u vršenju tužilačke funkcije, odnosno službe, bez odobrenja nadležnog odbora Narodne skupštine.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reforme pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Тужиоци ће уз поштовање начела хијерархијске субординације, добити далеко већу самосталност у раду, која са собом носи и одговорност у складу са објективним критеријумима и биће ослобођени у највећој мери политичког утицаја. ...</p>
<p><i>Smernice o ulozi tužilaca, 8. Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p><u>Status i uslovi službe</u></p> <p>...</p> <p>5. Države članice će obezbediti da tužioci mogu da obavljaju svoju funkciju bez straha, ometanja, uznemiravanja, nedoličnog mešanja ili neosnovanog izlaganja građanskoj, krivičnoj ili drugoj odgovornosti.</p> <p>...</p> <p>7. Napredovanje tužilaca, gde god takav sistem postoji, treba da se bazira na objektivnim kriterijumima, naročito na profesionalnoj kvalifikaciji, sposobnosti, integritetu i iskustvu, o čemu treba da se odlučuje u pravičnim i nepristrasnim postupcima.</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u>Mere kojima se obezbeđuje da javni tužioci mogu da vrše svoje dužnosti</u></p> <p>4. ...</p> <p>5. Države treba da preduzmu mere kojima se obezbeđuje da:</p> <p>a. se ..., unapređenje i premeštaj javnih tužilaca vrši u skladu sa poštenim i nepristrasnim postupkom koji sadrži mere obezbeđenja protiv bilo kakvog</p>

	<p>pristupa kojim se favorizuje interes određenih grupa i kojim se isključuje diskriminacija po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno poreklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.</p> <p>b. Kretanje u službi javnih tužilaca, njihova unapređenja i premeštanje određeni su poznatim i objektivnim kriterijumima, kao što su sposobnost i iskustvo;</p> <p>c. Premeštaj javnih tužilaca je takođe određen potrebama službe;</p> <p>d. Javni tužioci imaju odgovarajuće uslove službe kao što su plata, stalnost zaposlenja i penzija, primereno značaju njihove uloge, i odgovarajuću starosnu granicu za penzionisanje i ovi uslovi su određeni zakonom;</p> <p>e. Disciplinski postupak protiv javnih tužilaca je uređen zakonom i treba da garantuje poštenu i objektivnu procenu i odluku koja treba da bude podvrgnuta nezavisnoj i nepristrasnoj reviziji;</p> <p>f. Javni tužioci imaju pristup odgovarajućem žalbenom postupku, uključujući po potrebi i pristup sudu, ukoliko je ugrožen njihov pravni status; ...</p> <p>8. Da bi se pružio bolji odgovor na novonastajuće oblike kriminala, posebno organizovanog kriminala, specijalistaaciju treba posmatrati kao prioritet u odnosu na organizaciju javnih tužilaca, kao i u odnosu na usavršavanje i karijeru. Takođe je potrebno razvijati timove specijalista, uključujući multidisciplinarnе timove čija je uloga da pomažu javnim tužiocima u izvršavanju njihovih dužnosti.</p> <p>9. Organizacija i interno funkcionisanje javnog tužilaštva, posebno u dodeljivanju i preraspodeli predmeta, treba da ispuni zahteve nepristrasnosti i nezavisnosti i maksimalizuje pravilno funkcionisanje krivično-pravnog sistema, posebno u odnosu na potreban nivo stručnosti i specijalizacije po svakom pitanju.</p> <p>10. Svi javni tužioci imaju pravo da traže da uputstva koji im se daju budu u pisanoj formi. Kada on/ona smatra da je uputstvo nezakonito ili protivno njegovoj/njenoj savesti, mora biti dostupna odgovarajuća interna procedura koja može dovesti do njegove/njene eventualne zamene.</p>
--	---

4.	<p style="text-align: center;">DISCIPLINSKA ODGOVORNOST, SUSPENZIJA, I RAZRESENJE</p>
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Republički javni tužilac Član 158.</p> <p>...</p> <p>Republičkom javnom tužiocu prestaje funkcija ... ili razrešenjem iz zakonom predviđenih razloga. Odluku o prestanku funkcije Republičkom javnom tužiocu donosi Narodna skupština, u skladu sa zakonom, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Vlade.</p> <p style="text-align: center;">Prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca Član 161.</p> <p>Javnom tužiocu i zameniku tužioca prestaje funkcija ... ili razrešenjem iz zakonom propisanih razloga. ... Odluku o prestanku funkcije javnog tužioca, u skladu sa zakonom donosi Narodna skupština, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Vlade. Odluku o prestanku funkcije zamenika javnog tužioca, u skladu sa zakonom, donosi Državno veće tužilaca. Protiv odluke o prestanku funkcije javni tužilac i zamenik javnog tužioca mogu uložiti žalbu Ustavnom sudu. Izjavljena žalba isključuje pravo na podnošenje ustavne žalbe. Postupak, osnovi i razlozi za prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca, uređuju se zakonom.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Ne sadrži odredbe.</p>
<p><i>Smernice o ulozi tužilaca, 8. Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p><u>Disciplinske mere</u></p> <p>17. Disciplinski prekršaji tužilaca će biti predviđeni zakonom ili zakonskom regulativom. Pritužbe protiv tužilaca koje navode da je tužilac postupio na način koji jasno prelazi granice profesionalnih standarda, će biti ekspeditivno i pravično obradjene, u ogovarajućim postupcima. Tužioci imaju pravo na pravično saslušanje. Odluka će se doneti po nezavisnom razmatranju.</p> <p>18. Disciplinske mere protiv tužilaca moraju da garantuju objektivnu procenu i odluku. O njima će se odlučivati u skladu sa zakonom, kodeksom profesionalne etike i drugim ustanovljenim standardima i etičkim normama, a u svetlu sadašnjih smernica.</p>

<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u><i>Mere kojima se obezbeđuje da javni tužioci mogu da vrše svoje dužnosti</i></u></p> <p>4. ...</p> <p>5. Države treba da preduzmu mere kojima se obezbeđuje da:</p> <p>...</p> <p>e. Disciplinski postupak protiv javnih tužilaca je uređen zakonom i treba da garantuje poštenu i objektivnu procenu i odluku koja treba da bude podvrgnuta nezavisnoj i nepristrasnoj reviziji;</p> <p>f. Javni tužioci imaju pristup odgovarajućem žalbenom postupku, uključujući po potrebi i pristup sudu, ukoliko je ugrožen njihov pravni status;</p>
---	---

5.	STANDARDI PONAŠANJA
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Ograničenja ljudskih i manjinskih prava Član 20.</p> <p>...</p> <p>Pri ograničavanju ljudskih i manjinskih prava, svi državni organi, a naročito sudovi, dužni su da vode računa o suštini prava koje se ograničava, važnosti svrhe ograničenja, prirodi i obimu ograničenja, odnosu ograničenja sa svrhom ograničenja i o tome da li postoji način da se svrha ograničenja postigne manjim ograničenjem prava.</p> <p style="text-align: center;">Nespojivost tužilačke funkcije Član 163.</p> <p>Zabranjeno je političko delovanje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca. Zakonom se uređuje koje su druge funkcije, poslovi ili privatni interesi nespojivi sa tužilačkom funkcijom.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>C. Transparentni pravosudni sistem 2. Odgovarajući pristup informacijama iz sudskih postupaka</p> <p>Javnosti će biti omogućen pristup informacijama o predmetima uz čuvanje privatnosti stranaka u postupku da bi se otvorenim pristupom postigla objektivna slika o sudovima, sudijama i sudskim postupcima u očima javnosti.</p>
<p><i>Smernice o ulozu tužilaca, 8. Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p><u><i>Uloga u krivičnim postupcima</i></u></p> <p>...</p> <p>12. Tužiocima će, u skladu sa zakonom, obavljati svoje dužnosti pravično temeljno i ekspeditivno, i poštovaće i štitiće ljudsko dostojanstvo i ljudska prava, i time doprinositi valjanosti procesa i nesmetanom funkcionisanju sistema krivičnog suđenja.</p> <p>13. U obavljanju svojih dužnosti, tužiocima će:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Sprovoditi svoju funkciju nepristrasno i izbegavati bilo kakvu političku, društvenu, religijsku, rasnu, kulturnu ili diskriminaciju po polu, kao i bilo koji drugi vid diskriminacije; b. Štititi javni interes, nastupati objektivno, obraćati pažnju na poziciju osumnjičenog ili žrtve, kao i na sve relevantne okolnosti, bez obzira da li su u korist osumnjičenog ili ne; c. Čuvati poverljive podatke u tajnosti, osim ako obavljanje njihove funkcije ili potrebe pravde ne zahtevaju od njih suprotno; d. Uzeti u obzir stanovište i bojazni žrtve kada je njihov lični interes doveden u pitanje i osigurati da su žrtve obaveštene o svojim pravima u skladu sa Osnovnim principima pravde za žrtve zločina i zloupotrebe vlasti. ...
<p><i>Preporuka</i></p>	<p><u><i>Odnos između javnih tužilaca i sudija</i></u></p>

. ...

19. Javni tužioci moraju strogo da poštuju samostalnost i nepristrasnost sudija; oni naročito ne smeju da dovode u sumnju sudijske odluke ili da ometaju njihovo izvršenje, osim u slučajevima kada ostvaruju pravo na žalbu ili primenjuju neki drugi utvrđujući postupak.

20. Javni tužioci moraju da budu objektivni i pravični u sudskom postupku. Oni, naročito, treba da obezbede da sud raspolaže svim relevantnim podacima i pravnom argumentacijom neophodnom za sprovođenje pravde.

Odnos između javnih tužilaca i policije

21. Uopšteno uzev, javni tužioci treba da provere zakonitost policijske istrage, najkasnije u trenutku kada odlučuju da li da pokrenu ili nastave postupak. Javni tužioci, u odnosu na prethodno, takođe prate poštovanje ljudskih prava od strane policije.

...

Obaveze javnog tužioca prema pojedincima

24. U vršenju svojih dužnosti, javni tužilac treba naročito da:

a. obavlja svoju dužnost pošteno, nepristrasno i objektivno;

b. poštuje i štiti ljudska prava utvrđena Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda;

c. nastoji da osigura da krivično-pravni sistem funkcioniše što je moguće efikasnije.

25. Javni tužioci treba da se uzdržavaju od diskriminacije na osnovu pola, rase, boje, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, zdravlja, hendikepiranosti ili drugog statusa.

26. Javni tužioci treba da obezbede jednakost pred zakonom i da se obaveste o svim relevantnim okolnostima uključujući one koje se odnose na osumnjičenog, bez obzira da li su povoljne ili nepovoljne za njega.

27. Javni tužioci ne treba da pokreću ili nastavljaju gonjenje kada nepristrasna istraga pokaže da je optužba bez osnova.

28. Javni tužioci ne smeju da iznose dokaze protiv osumnjičenih za koje znaju ili osnovano smatraju da su pribavljeni metodama suprotnim zakonu. U slučaju sumnje, javni tužioci treba da traže od suda da donese odluku o prihvatljivosti takvih dokaza.

29. Javni tužioci moraju nastojati da zaštite princip jednakosti strana u postupku, naročito otkrivanjem drugoj strani - osim ako nije drugačije propisano zakonom - bilo kojih informacija kojima raspolažu, a koje mogu uticati na pravednost postupka.

30. Javni tužioci su dužni da čuvaju poverljive informacije dobijene od treće strane, naročito kada je pretpostavka o nevinosti dovedena u pitanje, osim ukoliko otkrivanje takvih informacija nije u interesu pravde ili u skladu sa zakonom.

31. ...

32. Javni tužioci treba da uzmu u obzir interese svedoka, naročito da preduzimaju ili podržavaju preduzimanje mera kojima se štiti njihov život, bezbednost i privatnost, ili da obezbede preduzimanje takvih mera.

33. Javni tužioci treba da uzmu u obzir stavove i interese žrtava kada su ugroženi njihovi lični interesi i preduzmu ili podrže preduzimanje radnje kojima će se žrtvama omogućiti da budu obavestene o svojim pravima i odvijanju postupka.

...

6.	<p style="text-align: center;">SLOBODA IZRAŽAVANJA, UVERENJA, UDRUŽIVANJA I OKUPLJANJA</p>
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Sloboda misli, savesti i veroispovesti Član 43.</p> <p>Jemči se sloboda misli, savesti, uverenja i veroispovesti, pravo da se ostane pri svom uverenju ili veroispovesti ili da se oni promene prema sopstvenom izboru. Niko nije dužan da se izjašnjava o svojim verskim i drugim uverenjima. Svako je slobodan da ispoljava svoju veru ili ubeđenje veroispovedanja, obavljanjem verskih obreda, pohađanjem verske službe ili nastave, pojedinačno ili u zajednici s drugima, kao i da privatno ili javno iznese svoja verska uverenja. Sloboda ispoljavanja vere ili uverenja može se ograničiti zakonom, samo ako je to neophodno u demokratskom društvu, radi zaštite života i zdravlja ljudi, morala demokratskog društva, sloboda i prava građana zajemčenih Ustavom, javne bezbednosti i javnog reda ili radi sprečavanja izazivanja ili podsticanja verske, nacionalne ili rasne mržnje.</p> <p style="text-align: center;">...</p> <p style="text-align: center;">Sloboda mišljenja i izražavanja Član 46.</p> <p>Jemči se sloboda mišljenja i izražavanja, kao i sloboda da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obaveštenja i ideje. Sloboda izražavanja može se zakonom ograničiti, ako je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije.</p> <p style="text-align: center;">Sloboda udruživanja Član 55.</p> <p>Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja. Udruženja se osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom. Zabranjena su tajna i paravojna udruženja. Ustavni sud može zabraniti samo ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje. Sudije Ustavnog suda, sudije, javni tužioci, Zaštitnik građana, pripadnici policije i pripadnici vojske ne mogu biti članovi političkih stranaka.</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Ne sadrži odredbe.</p>
<p><i>Smernice o</i></p>	<p><u><i>Sloboda izražavanja i udruživanja</i></u></p>

<p><i>ulozi tužilaca, 8. Kongres UN, Havana, 1990.</i></p>	<p>8. Tužioci, kao i drugi građani, imaju pravo na slobodu izražavanja, veroispovesti, udruživanja i okupljanja. Naročito imaju pravo da učestvuju u javnim diskusijama o pitanjima koje se tiču zakona, sprovođenja pravde i promocije i zaštite ljudskih prava, kao i da se priključe ili udruže u lokalne, nacionalne ili međunarodne organizacije, i da posećuju sastanke tih organizacija, bez negativnih posledica po njihovu funkciju u vezi sa preduzimanjem zakonom predviđenih aktivnosti ili članstva u zakonom dozvoljenoj organizaciji. U ostvarivanju ovih prava, tužioci će se uvek ponašati u skladu sa zakonom, i priznatim standardima i etičkim normama svoje profesije.</p> <p>9. Tužioci mogu slobodno da formiraju profesionalna udruženja ili druge organizacije koje predstavljaju njihove interese, promovišu profesionalnu obuku i štite status tužilaca.</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u><i>Mere kojima se obezbeđuje da javni tužioci mogu da vrše svoje dužnosti</i></u></p> <p>...</p> <p>6. Države takođe treba da preduzmu mere da javni tužioci imaju efektivno pravo na slobodu izražavanja, uverenja, udruživanja i okupljanja. Posebno moraju imati pravo da učestvuju u raspravama o pitanjima koja se tiču zakona, sprovođenja pravde i unapređivanja i zaštite ljudskih prava, kao i da pristupaju ili osnivaju lokalne, nacionalne ili međunarodne organizacije i prisustvuju njihovim sastancima kao privatna lica, bez da trpe posledice na profesionalnom planu usled njihovih zakonitih aktivnosti ili članstva u zakonitim organizacijama. Ova prava se mogu ograničiti samo ukoliko je to propisano zakonom i neophodno radi očuvanja ustavnog položaja javnih tužilaca. Treba da postoji odgovarajući pravni lek za slučajeve kada dođe do kršenja gore navedenih prava.</p>

7.	<p style="text-align: center;">ODNOS IZMEĐU JAVNIH TUŽILACA I IZVRŠNE I ZAKONODAVNE VLASTI</p>
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Položaj i nadležnost Član 156.</p> <p>Javno tužilaštvo je samostalan državni organ koji goni učinioce krivičnih i drugih kažnjivih dela i preduzima mere za zaštitu ustavnosti i zakonitosti.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Republički javni tužilac Član 158.</p> <p>...</p> <p>Republičkog javnog tužioca, na predlog Vlade, po pribavljenom mišljenju nadležnog odbora Narodne skupštine, bira Narodna skupština.</p> <p>...</p> <p>Odluku o prestanku funkcije Republičkom javnom tužiocu donosi Narodna skupština, u skladu sa zakonom, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Vlade.</p> <p style="text-align: center;">Javni tužioci i zamenici javnih tužilaca Član 159.</p> <p>...</p> <p>Javnog tužioca bira Narodna skupština, na predlog Vlade.</p> <p>....</p> <p>Narodna skupština, na predlog Državnog veća tužilaca, bira za zamenika javnog tužioca lice koje se prvi put bira na ovu funkciju.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Odgovornost Član 160.</p> <p>Republički javni tužilac odgovoran je za rad javnog tužilaštva i za svoj rad Narodnoj skupštini.</p> <p>Javni tužioci odgovaraju za rad javnog tužilaštva i za svoj rad Republičkom javnom tužiocu i Narodnoj skupštini, a niži javni tužioci i neposredno višem javnom tužiocu.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Prestanak funkcije javnog tužioca i zamenika javnog tužioca Član 161.</p> <p>...</p> <p>Odluku o prestanku funkcije javnog tužioca, u skladu sa zakonom donosi Narodna skupština, pri čemu odluku o razrešenju donosi na predlog Vlade.</p> <p>...</p> <p style="text-align: center;">Imunitet Član 162.</p> <p>...</p> <p>Javni tužilac, odnosno zamenik javnog tužioca ne može biti lišen slobode u postupku pokrenutom zbog krivičnog dela učinjenog u vršenju tužilačke funkcije, odnosno službe, bez odobrenja nadležnog odbora Narodne skupštine.</p> <p style="text-align: center;">Položaj, sastav i izbor Državnog veća tužilaca Član 164.</p>

	<p>...</p> <p>U sastav Državnog veća tužilaca ulaze Republički javni tužilac, ministar nadležan za pravosuđe i predsednik nadležnog odbora Narodne skupštine, kao članovi po položaju i osam izbornih članova koje bira Narodna skupština, u skladu sa zakonom.</p> <p>...</p>
<p><i>Nacionalna strategija reforme pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Б. ТУЖИОЦИ</p> <p>Међутим, према правној природи овог органа, јавни тужилац није само извршни већ и правосудни орган који мора бити самосталан у свом раду, што у ствари и одређује његово место у правосудном систему и однос према другим гранама власти. Несумњиво је да се једини прави одговор налази у средини, што значи да јавни тужилац не треба да буде обичан државни чиновник, али не може ни имати статус независног судије.</p> <p>Овом стратегијом се управо предвиђа овакав положај тужилаштва.</p> <p>...</p> <p>Кривично гоњење за кривична дела која су прописана ратификованим међународним конвенцијама, и другим законом посебно прописаним случајевима, може бити предмет накнадног упутства Министарства правде, у име Владе Републике Србије. Процедура издавања овог упутства биће прецизно уређена законом, како би Влада вршила своја овлашћења на транспарентан начин.</p> <p>Републичког јавног тужиоца, тужиоца за ратне злочине и тужиоца за организовани криминал бира Скупштина, на шест година, уз могућност поновног избора, што се уређује законом. Влада Републике Србије предлаже кандидате за избор, по предходно прибављеном мишљењу Државног већа тужилаца. На исти начин бирају се и апелациони, виши и основни тужиоци.</p> <p>...</p> <p>Државно веће тужилаца има 11 чланова. Заменици свих нивоа тужилаштва између себе бирају шест чланова Већа. Члан Одбора за правосуђе Народна скупштине Србије, министар правде и Републички јавни тужилац су чланови Већа по функцији. Народна скупштина бира два члана Већа из редова угледних, афирмисаних правника са преко 15 година искуства.</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p><u><i>Odnos između javnih tužilaca i izvršne i zakonodavne vlasti</i></u></p> <p>11. Države treba da preduzmu odgovarajuće mere u cilju obezbeđenja da javni tužioci imaju mogućnost da vrše svoje službene dužnosti i obaveze bez neopravdanog uplitanja ili neopravdane izloženosti parničnoj, krivičnoj ili drugoj odgovornosti. Međutim, javno tužilaštvo treba periodično da dostavlja izveštaje o svom radu u celosti i, posebno, o načinu na koji su njegovi prioriteti izvršavani.</p> <p>12. Javni tužioci ne treba da se mešaju u nadležnost zakonodavne i izvršne vlasti.</p> <p>13. Gde je javno tužilaštvo deo ili je podređeno vladi, države treba da preduzmu efikasne mere kojima se obezbeđuje da:</p> <ol style="list-style-type: none"> Природа и обим овлашћења владе у односу на јавно тужилаштво буде утврђена законом; Влада врши своја овлашћења на транспарентан начин и у складу са међународним споразумима, домаћим законодавством и општим

	<p>pravnim principima;</p> <p>c. Kada vlada daje uputstva opšte prirode, takva uputstva moraju biti u pismenom obliku i objavljena na odgovarajući način;</p> <p>d. Kad vlade imaju ovlašćenja da daju uputstva da se pokrene krivični postupak u određenom predmetu, takva uputstva moraju imati odgovarajuće garancije da se transparentnost i pravičnost poštuju u skladu sa domaćim zakonodavstvom, gde je vlada obavezna da, na primer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zatraži prethodno pismeno mišljenje bilo od nadležnog javnog tužioca ili tela koje vrši nadležnosti javnog tužilaštva; - Propisno obrazloži svoja pismena uputstva, posebno kada ona odstupaju od mišljenja javnog tužioca i da ih prosledi u skladu sa postojećom hijerarhijom; - Da se pobrine da, pre suđenja, mišljenje i uputstvo budu uloženi u oмот predmeta tako da druge strane mogu dobiti o tome saznanja i dati svoje komentare; <p>e. Javni tužioci mogu dostaviti sudu bilo koji pravni argument po sopstvenom izboru, čak i onda kada su obavezni da u pismenoj formi izlože primljena uputstva;</p> <p>f. uputstvo da se u određenom slučaju ne pokrene krivični postupak, u principu je zabranjeno. Ukoliko to nije slučaj, takvo uputstvo mora da se daje samo u izuzetnim slučajevima i ispunjava ne samo zahteve navedene u stavovima d. i e. već i da bude podložno odgovarajućoj kontroli, naročito u cilju obezbeđivanja transparentnosti.</p> <p>14. U zemljama gde je javno tužilaštvo samostalno u odnosu na vladu, država treba da obezbedi da karakter i stepen njegove samostalnosti budu utvrđeni zakonom.</p> <p>15. ...</p> <p>16. Javni tužioci, u svakom slučaju, treba da budu u poziciji da bez smetnje gone državne funkcionere za dela koja počine, naročito korupciju, nezakonitu upotrebu vlasti, ozbiljne povrede ljudskih prava i druga krivična dela prema međunarodnom pravu. ...</p>
--	--

8.	UREĐENJE (ORGANIZACIJA) TUŽILAŠTVA
<p><i>Ustav Republike Srbije</i></p>	<p style="text-align: center;">Osnivanje i organizacija Član 157.</p> <p>Osnivanje, organizacija i nadležnost javnog tužilaštva uređuju se zakonom. Republičko javno tužilaštvo je najviše javno tužilaštvo u Republici Srbiji.</p> <p style="text-align: center;">Javni tužioci i zamenici javnih tužilaca Član 159.</p> <p>Funkciju javnog tužilaštva vrši javni tužilac. ... Zamenik javnog tužioca zamenjuje javnog tužioca pri vršenju tužilačke funkcije i dužan je da postupa po njegovim uputstvima. ...</p>
<p><i>Nacionalna strategija reformе pravosuđa Republike Srbije</i></p>	<p>Tужиоци ће уз поштовање начела хијерархијске субординације, добити далеко већу самосталност у раду, која са собом носи и одговорност у складу са објективним критеријумима и биће ослобођени у највећој мери политичког утицаја. ...</p>
<p><i>Preporuka Rec (2000) 19 Saveta Evrope</i></p>	<p>36. a. Da bi rad javnih tužilaca bio pošten, dosledan i efikasan, države moraju nastojati da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daju primarni značaj hijerarhijskom načinu organizacije, ne dozvoljavajući, međutim, da takav način organizacije dovede do nastanka neefikasnih i opstruktivnih birokratskih struktura; - utvrde opšte smernice za primenu mera kriminalne politike; - utvrde opšte principe i merila koji će se primenjivati u vidu preporuka, na osnovu kojih će se donositi odluke u pojedinačnim predmetima, da bi se sprečilo samovoljno donošenje odluka. <p>b. Gore navedene načine organizacije, smernice, principe i merila utvrđuje skupština ili vlada, ili ukoliko domaće zakonodavstvo predviđa samostalnost javnog tužioca, predstavnici javnog tužilaštva.</p> <p>c. Javnost mora biti obaveštena o spomenutoj organizaciji, smernicama, principima i merilima, i oni se moraju saopštiti ma kom licu na njegov zahtev.</p>